סוכנות לקטעי עתונות
רחוב הרברט סמואל 4
ת.ד. 724, טלפון 234252
ירושלים
30 מרץ 1979
לעצטע נייעס
(תל אביב)

216

שמעון פרס / לוי אשכול — א ייד א חכם

(6)

לוי אשכול האט אויסגעדריקט זיין צופרידנקייט מיטן באשלוס, און אפילו געגלייבט מיינע ווערטער, אז „רפי איז גרייט זיך צו פאראייניקן פונדאסניי מיט מפא״י, אן פאריסיקע קאנדיציעס״. נאך דער באגעגעניש, האב איך געבעטן מיר זאלן בלייבן אליין אויף א שמועס אונטער פיר אויגן.

איך האב אים דעמאלט געזאגט: „צום באדויערן דארף איך אויספירן א צער־גאב־שליחות. דאס איז נישט קיין אנגענעמע שליחות, זי האט אבער א מעלה, דאס איז דער נאקעטער אמת. ווי באקאנט, האט מען געטענהט אז דו ביסט נישט ראוי צו זיין דער פרעמיער, און מיר האלטן זיך נאך אלץ ביי דער דאזיקער מיינונג. עס פארשטייט זיך, אז נאך דעם ווי מיר וועלן אריינטרעטן אין דער רעגירונג, וועלן מיר האנדלען מיט דער פולסטער לאיאליטעט און אלע חשבונות און פערזענלעכע ענינים וועלן אוועקגעלייגט ווערן אין א זייט.

איך האב די דאזיקע ווערטער געזאגט, בעת איך בין געווען אינגאנצן רויט און באדעקט מיט שווייס. איך האב זיך נישט געקענט ארויסדרייען פון דער דאזיקער שליחות, הגם איך האב געוווּסט, אז איך שטעל אוועק אין א גאנץ שווערער פארלעגנהייט א מענטשן וועמען איך האב ליב, נישט געקוקט אויף דעם אלעם וואס איז פארגעקומען אין דער לעצטער צייט.

איך האב געהאט דעם איינדרוק, אז אשכול האט געפילט דעם שווערן מאמענט וואס איך האב דורכגעמאכט. זיין ענטפער איז געווען א מעסיקער: „איך פארשטיי, אז דאס איז אייער שטעלונג — האט ער געזאגט — אפשר וועט איר זי אמאל ענדערן.

ווען איך בין ארויס פון זיין צימער האב איך פריי אפגעאטעמט. איך האב זיך אליין געפרעגט וויהין איך דארף איצט גיין. נאטירלעכערווייז, בין איך געגאנגען צו בן־גוריונען. אין זיין שטוב אויף שד׳ קקל, איז דארט געזעסן אליין דער אלטער לייב, אין אן אויפגעברויזטער שטימונג און דערווארטנדיק צו זען, וואס דער מארגן וועט ברענגען פאר אונדזער מדינה. פון דער קריה בין איך צוגעקומען אויף דער שד׳ קק״ל נאר אנשטאט אריינצוגיין צו בן־גוריון, בין איך אריין אין א זייטיקן קאפע־הויז.

איך האב אויפסניי אנגעקלונגען אין דעם ביורא פון אשכול און געבעטן א נייע דרינגענדיקע טרעפונג מיט אים. נאך עטלעכע שעה האבן מיר זיך באגעגנט.

אשכול האט זיך געוווּנדערט, ווי ער וואלט מיך געפרעגט: „וואס וויל איך איצט״?

איך האב אים געזאגט: „דאס מאל בין איך נישט געקומען צו דיר אין א שליחות, נישט די באוועגונג און נישט די חברים האבן מיך צו דיר געשיקט. מארגן, אדער איבערמארגן, וועלן די הארמאטן אנהויבן הילכן. מיר שטייען פאר א מלחמה, און מיר ווייסן נישט, וועלכע עס וועלן זיין אירע פאלגן און וואס זי וועט ברענגען דעם פאלק און דער מדינה. איז דען נויטיק, אז מיר זאלן אנהויבן די מלחמה זייענדיק צעקריגט? איך מיין, אז דאס איז איצט דער פאסיקסטער מאמענט, א שלום צו מאכן צווישן דיר און בן־גוריונען. אלץ וואס עס איז געשען אין דער פארגאנגענהייט איז גארנישט, אין פארגלייך מיט דעם וואס עס קען געשען מארגן אדער איבערמארגן״.

אשכול איז געבליבן פארטראכט און איבערראשט. ער האט מיר איבערגעשלאגן די רייד און געפרעגט, וואס שלאגסטו פאר, אז מיר זאלן טאן?

„זאלסט זיך מיט קיינעם נישט בארראטן. נעם דעם אויטא און פאר צו אויף שד׳ קק״ל, גיי אריין צו בן־גוריון און זאג אים, אז וואס עס איז געווען — איז פארביי״. און איך האב צוגעגעבן: „אויב דו וועסט מיר דערלויבן, וואלט איך דיך אפילו געראטן, דו זאלסט בעטן ביי בן־גוריון ער זאל גלייך ארויספארן קיין אמעריקע און אפשר קיין פראנקרייך, אויפצוקלערן אייזנהאוערן און דע גאלן, ווי אויך די דארטיקע יידן, אין וואס פאר א מצב מען האט אונדז אריינגעפירט, און וועלכער עס איז דער איינציקער אופן פון אים ארויסצוקריכן.

אשכול האט זיך צוגעהערט צו מיינע ווערטער און מיך געפרעגט: „און וואס וועט זיין, אויב איך וועל קומען צו בן־גוריונען און ער וועט מיך נישט וועלן אויפנעמען? עס איז שוין גענוג דאס וואס עס איז שוין געשען.

אויב דו ביסט גרייט דאס צו טאן — האב איך געזאגט צו אשכולן — וועל איך אריינגיין אין הויז פון בן־גוריונען און אים זאגן, אז דו ווילסט זיך מיט אים טרעפן פנים אל פנים. אויב בן־גוריון וועט צווייפלען, וועט מען אויפגעבן דעם פרוּוו אויסצוגלייכן דעם רוגז צווישן אייך, הגם דאס איז א וויכטיקע פראגע אין דעם איצטיקן מאמענט.

אשכולס באציאונג צו בן־גוריונען איז געווען א צווייפאכיקע. ער האט אים נאך אלץ באוואונדערט, אבער פון דער צווייטער זייט נאך געפילט די באליידיקונג און נישט פארגעסן ווי דער זקן האט זיך אויסגעדרייט צו אים מיטן רוקן, אן א מאטיוו.

נאכן טראכטן א ווײַלינקע האט ער מיר געזאגט: „לאז מיר געבן א טראכט, און איך וועל דיר נאך היינט ענטפערן״.

איך בין ארויס פון זיין צימער א דערמוטיקטער און געהאפט, אז אשכול וועט זיך איבערבעטן מיט בן־גוריונען. עס איז געווען פאר מיר זייער וויכטיק עס זאל נעמען א סוף צום רוגז, וואס האט אנגעהאלטן אזא לאנגע צייט. איך בין אבער געבליבן אנטוישט. ווייל אין אוונט האט אשכול צו מיר אנגעקלונגען פון ירושלים און געזאגט: „שמעון, איך האב נאכגעטראכט וועגן דיין פארשלאג און פארשטיי, וואס עס האט דיך צו דעם באוויגן. איך קען אים אבער נישט אננעמען אין איצטיקן מאמענט, אפשר ביי א צווייטער געלעגנהייט״.

וועגן דעם דאזיקן עפיזאד האב איך במשך א לאנגער צייט קיינעם נישט דערציילט. עס זענען שוין פארביי העכער 10 יאר און אויך אין אונדזער לאגער זענען פארגעקומען א סך ענדערונגען, אלטע וואונדן האבן זיך אנגעהויבן אויסהיילן. איך פיל נאך אבער דעם ווייטיק, וואס ביידע זענען נישטא צווישן די לעבעדיקע און זענען אוועק פון דער וועלט, נישט איבערבעטנדיק זיך.

אשכול איז געווען א פראקטישער מענטש און א ראמאנטיקער. ער האט ליב געהאט זיך צו שפילן מיט ציפערן. יעדע איניציאטיוו פלעגט ער צעגעמען אויף פיצלעך, ווי ער וואלט צענומען אלע רעדעלעך פון א זייגער כדי צו דערגיין דעם סוד וועגן דער באוועגונג פון די ווייזערס. אזוי האט ער אויסגעזען כלפּי חוץ. אשכול איז אבער געווען א פערזענלעכקייט, וואס איז געווען דורכגעדרונגען און דורכגענומען מיט ליבשאפט צו פראקטישער ארבעט. ער איז געווען א בויער און פארליבט אין בוי־ארבעט. ער האט ליב געהאט די ערד, דאס וואסער, די ווארשטאטן. ער האט ליב געהאט דעם אימפעט פונעם אויפבוי און די דרייסטקייט פון די ארבעטער.

מיר האבן אמאל באזוכט דאס „מקורות״־ווערק ביי דער סטאציע אין גילבוע. דער וואסער־אינסטיטוט איז געווען ארומגערינגלט פון א גרינעם שיכט גראז, פון ביימער און בלומען. אשכול איז געווען באגייסטערט און שטארק הנאה געהאט פון דער לאנדשאפט. אשכול איז אבער געווען אשכול, און אין יענעם מאמענט האט ער דערמאנט פושקינס א פאעמע, אין וועלכער ער זאגט, אז „ער האט אויפגעשטעלט א דענקמאל, אבער נישט קיין שטיינערנעם, נאר פון גראז־פלאנצן, פון וועלכע דאס פאלק וועט געניסן. „זיי ווייסן — האט ער צו מיר געזאגט — איך האב דאס דאזיקע גראז פארפלאנצט״.

אשכול איז געווען א שיינער מענטש און פרויען פלעגן ווארפן אויף אים זייערע בליקן. ער אליין האט אבער נישט געגלייבט אין זיין מענערישן צויבער. „מען זאגט, אז מיידלעך, אזוי ווי ווערק, ווערן דורך מיר צוגעצויגן, דאס איז אבער נישט ריכטיק. איך ווער צוגעצויגן צו זיי״...

אשכולס כח איז באשטאנען אין דעם, וואס ער האט געוווּסט ווי אזוי צו באוועגן מענטשן, זיי אנשטעקן מיט זיין באגייסטערונג און גלויבן.

זייענדיק אין קבוצת גבע האט מיך אשכול איינגעשפאנט אין דער טעטיקייט פון דער ארבעטנדיקער יוגנט. ער איז אהינצו געקומען מיט זיין יוגנטלעכן ברען, טעמפעראמענט און חן, און ווען ער האט געענדיקט זיין ארבעט האט ער מיר פארגעשלאגן אים באגלייטן אהיים, קיין דגניה. אויפן וועג איז אויף דער רעכטער זייט געלעגן א גרויסער שטיין. אשכול האט געגעבן א קוק אויפן וועג און אויפן שטיין און טראכטנדיק אויפן קול געזאגט: „לאמיר אראפציען און אוועקשטופן דעם שטיין, כדי דער וועג זאל אפגערייניקט ווערן פון שטרויכלונגען. און די רייזנדע וואס וועלן קומען נאך אונדז, זאלן זיך נישט דארפן שלאגן מיט דער דעה, וואס זיי האבן מיטן שטיין צו טאן״.

און מיט איינמאל האט ער מיך געפרעגט: „פארוואס זאלן מיר פארן אויפן שאסיי, ווען עס זענען פאראן נישט אויסגעפלאסטערטע וועגן? ער האט דעם אויטא פארקערעוועט אויף דער רעכטער זייט, און נאך עטלעכע מינוט זענען מיר שוין געשטאנען נעבן דעם חרוד־קוואל.

איך וויל דיך פרעגן — האט ער צו מיר געזאגט — וואס קאן מען טאן מיט אזא וואונדערלעך שיינעם קוואל? אפשר וואלטן מיר אים געקאנט אפלענקען קיין דרום, דער באדן איז דא א פייטער און מיר וואלטן דא געקענט באזעצן אפילו מאגערע ערד־ארבעטער. דאן האט ער געווארפן א בליק אויפן גילבוע־בארג און צוגעגעבן: „מיר וואלטן אפילו געקאנט באזעצן יידן אויף דעם בארג, מיר האבן שוין אזא פלאן פאר „בארג־קלעטערער״. מען דארף יידן באזארגן מיט א בארג, וועלן זיי דארט פלאנצן וויינגערטנער, כל־ערליי פרוכט־ביימער און וועלן מאכן א לעבן״.

אשכול איז געווען באגייסטערט פון שיינע פייזאזשן. דארט האט ער געקאנט ברענגען צום אויסדרוק זיין שעפערישן טאלאנט, וועלכער איז געווען סיי א לירישער און סיי א פראזאישער.

אשכולס ציוניזם איז געווען א לאנדווירטשאפטלעכער ציוניזם, די פאראקערטע פעלדער האבן צו אים גערעדט נישט ווייניקער ווי די גאנצע פילאזאפיע, און בכלל איז ער געווען א פראקטישער מענטש, ווי דאס גאנצע

(המשך אויף ז׳ 8)

לוי אשכול — א ייד א חכם

(סוף פון זייט 8)

לעבן דארף זיין פראקטיש. זיין גלויבן איז געווען אן איינגעפונדעוועטער און זיך נישט געלאזט באווירקן פון געמיט־צושטאנדן. זיין אפטימיזם, ווי אויך זיין הומאר וואס האט צו זיך נישט געהאט קיין גלייכן, האט אים דערמעגלעכט צו מאביליזירן מענטשן מיט קעגנזעצלעכע כאראקטערן און זיי איינשפאנען אין דער געמיינזאמער ציוניסטישער ארבעט.

אין זיכערהייטס־ענינים איז ער געווען אן אקטיוויסט. ווי א מיטגליד פון דער הגנה־קאמענדאטור, ווי דער פינאנס־מיניסטער, און ווי דער זיכערהייטס־מיניסטער, האט ער פיל אויפגעטאן צו שטארקן אונדזער מיליטערישן כח. ער האט געוווּסט, אז וואס שייך זיכערהייטס־ענינים דארף מען קודם האבן פאר די אויגן די סכנה און ערשט שפעטער — דעם פרייז. ער האט זיך קיינמאל נישט געשראקן פאר דער מאכט פון אונדזערע שונאים. און נישט געגלייבט אין אונדזערע אייגענע שוואכקייטן. ער האט געוווּסט, אז אונדזערע אמתדיקע כוחות ליגן באהאלטן אין אונדזער איבערלעבער קראפט און אמונה, וואס דערלויבט אונדז צו פארווירקלעכן דאס אוממעגלעכע און אזוי ארום פארזיכערן דאס צוקונפטיקע גליק פון אונדזער פאלק.

(סוף)